

Цитування:

Гринчак Г. С. Сценічна мова під час роботи над постановкою п'єси в перекладі з англomовного оригіналу. *Мистецтвознавчі записки* : зб. наук. пр. 2022. Вип. 42. С. 138–144.

Hrynchak H. (2022). Stage Speech Training in Producing English Plays in Ukraine. *Mystetstvoznavchi zapysky*: zb. nauk. pr., 42, 138–144 [in Ukrainian].

Гринчак Ганна Сергіївна,
старша викладачка кафедри сценічної мови
Київського національного університету театру,
кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого
<https://orcid.org/0000-0002-8607-0274>
anna_grinchak@ukr.net

СЦЕНІЧНА МОВА ПІД ЧАС РОБОТИ НАД ПОСТАНОВКОЮ П'ЄСИ В ПЕРЕКЛАДІ З АНГЛОМОВНОГО ОРИГІНАЛУ

Мета роботи – схарактеризувати та визначити перспективні особливості розвитку техніки сценічного мовлення в сучасному акторському мистецтві. **Методологія роботи:** хронологічний метод – для дослідження етапів; компаративний – для здійснення порівняльного аналізу; типологічний – на виявлення чинників та особливостей цього процесу; теоретичного узагальнення – для висновків і рекомендацій дослідження. **Наукова новизна.** Теоретично обґрунтовано та логічно завершено розгляд сценічного мовлення в сучасному вітчизняному театрі під час постановки п'єс у перекладі з англomовного оригіналу та запропоновані рекомендації і корекції. **Висновки.** У статті розглянуто особливості сценічної мови в професійній акторській сфері, що мають відповідати інноваційному характеру науки ХХІ ст. Простежено шляхи створення нових комунікативних методик застосування тренінгів сценічної мови на базі інтернет-ресурсів, аудіо- та відеоматеріалів, електронних текстів та їх перекладів, зокрема з використанням творів британської драматургії, а саме п'єси Саймона Стівенса (Simon Stephens) за однойменним романом Марка Хеддона (Mark Haddon) «Загадкове нічне вбивство собаки» (The Curious Incident of the Dog in the Night-Time). Вказано особливості процесу сценічного мовлення під час роботи над постановкою п'єси в перекладі з англomовного оригіналу. Зазначено специфіку деяких завдань постановки для українського глядача. Запропоновано в роботі над сценічним мовленням застосовувати спеціальні англomовні вправи. Рекомендовано співпрацювати з фахівцями в галузі фонових знань під час роботи над перекладеними англomовними оригіналами з метою виявлення особливостей роботи саме для вітчизняного глядача.

Ключові слова: тренінги сценічної мови, голос, тіло, дихання, дикція, ритм, молодіжна лексика, переклад, український глядач.

Hrynchak Hanna, Senior Lecturer, Department of Stage Speech, Kyiv National I. K. Karpenko-Karyi Theater, Cinema and Television University

Stage Speech Training in Producing English Plays in Ukraine

The purpose of the article. The article is devoted to the study of stage speech, in the professional field of acting that has to correspond to the innovative nature of science in the XXI century. The ways of creating new communicative means of applying stage speech trainings on the basis of Internet resources, audio and video materials, original scripts and their translations, namely Simon Stephens's play after Mark Haddon's novel The Curious Incident of the Dog in the Night-Time, are observed and analysed. **The research methodology is based on** the application of chronological method to research different stages of stage speech training, comparative method to conduct the comparative analysis, typological method to reveal the factors and determine the features of this process, as well as theoretical method to draw conclusions and develop further recommendations. **Scientific novelty.** The theoretical background and practical examining of the original theatrical literature is considered the main source of the latest information of a special nature. **Conclusions.** Problems of stage speech technique in modern acting in general, including Ukraine, need further consideration, understanding, and thorough research. The conditions for the functioning of language in the theatre are to be relevant to the requirements of stage practice that it is worth talking about a kind of separate stage style of speech. Actors use their voice to project external emotions, combining it with body movements to interpret the text and to present the story. Therefore, the voice cannot be seen as an isolated skill, but as a skill that requires coordination of the whole body. The Artistic director of the Lesya Ukrayinka theatre M. Reznikovich and K. Kashlikov, Director of the play, say that it is a great responsibility, and, most importantly, the opportunity to find the equivalent that could interest the Ukrainian audience. It seems that getting acquainted, as well as the use of exercises in the language of the original, can bring actors closer to understanding the author's idea, and the director to bring the atmosphere of the original and to adapt the original to the Ukrainian audience. The given examples of complexity of translation testify that actors are faced a multitasking work of reproduction of the idea on

the scene. Each character represents the character in the stage language for more than two hours on a scene. Without stage speech training, this is almost impossible. Some of the best exercises for stage speech training were presented.

Key words: stage speech trainings, voice, body, breathing, diction, rhythm, youth vocabulary, translation, Ukrainian audience.

Актуальність теми дослідження. Роботу присвячено авторським методикам тренінгів зі сценічної мови під час постановки п'єси Саймона Стівенса за однойменним романом Марка Хеддона «Загадкове нічне вбивство собаки» на сцені Національного академічного драматичного театру імені Лесі Українки. Сценічна мова, сучасна «лінгва франка», як засіб театрального спілкування є важливою передумовою акторської кар'єри. Отже, методики викладання сценічної мови, зокрема в професійній сфері, на сучасному етапі відповідно до розвитку інформаційного глобального поля повинні розвиватися, оновлюватися, удосконалюватися, адаптуючись до потреб нашого часу, для задоволення конкретних культурних глядацьких і професійних потреб. Процеси розробки нових методик, їхнє обговорення на міжнародних конференціях та в Україні, подальше впровадження відбуваються на сучасному етапі, зокрема, українською та англійською мовою. Тому серед малодосліджених та актуальних питань сучасної роботи над сценічною мовою на базі оригіналу є обмін новітнім досвідом в Україні в галузі театру.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблему формування сценічної мови в процесі роботи акторів, її теоретико-методологічні, методичні та практичні аспекти вивчали українські та закордонні вчені, актори, режисери й театральні педагоги, зокрема: Є. Вахтангов, Є. Гротовський, Н. Жинкін, М. Заньковецька, І. Карпенко-Карий, М. Кнебель, М. Кропивницький, Лесь Курбас, В. Немирович-Данченко, К. Станіславський, Л. Страсбург, М. Чехов, М. Щепкін, Е. Хепгуд, В. Яхонтов та ін. Науково-методичну базу українського сценічного мовлення на сучасному етапі становлять праці М. Барнича, А. Гладишевої, М. Ігнатюк, М. Сулятицького, М. Карасьова, Т. Нечаєнко, Р. Черкашина й ін. Актуальність дослідження зумовлена комплексом екстра- та інтрасценічних чинників у соціомовленнєвому аспекті загалом і в галузі театру зокрема; потребою театральної справи в розробці й упровадженні інтерактивних методів; розширенням міжнародних зв'язків України з іншими країнами на культурному рівні, суспільною потребою у кваліфікованих спеціалістах у мистецькій сфері, що володіють

сценічною мовою; необхідністю комунікувати не лише спеціалістів у сфері театрального мистецтва, але й професіоналів (режисерів, акторів, драматургів) і непрофесіоналів (глядачів).

Читання оригінальної театральної літератури розглядаємо як основне джерело отримання новітньої інформації спеціального характеру. Учасники процесу швидко засвоюють термінологію, орієнтуються в науковій літературі, водночас їм не вистачає навичок безпосереднього спілкування під час процесу роботи над п'єсою з режисером, тренером сценічної мови, критиками, глядачами й ін. Наявні недоліки мовної підготовки випускників театральних вишів – дефіцит часу для вивчення, низький рівень компетенції вступників, відсутність ефективного навчального курсу.

Актуальність дослідження зумовлена важливістю ґрунтовного вивчення проблематики розвитку техніки сценічного мовлення в сучасному акторському мистецтві, виявлення рівня розробки питання; визначення нагальних проблем сценічного мовлення в сучасному вітчизняному театрі й окреслення перспективних шляхів їх вирішення.

Мета статті – схарактеризувати та визначити перспективні особливості розвитку техніки сценічного мовлення в сучасному акторському мистецтві.

Виклад основного матеріалу. «Сценічне мовлення – це не спонтанне, а, навпаки, підготовлене мовлення. Живим словом актор створює мовну характеристику персонажа, передає його почуття, внутрішній стан. Різні сценічні обставини, темпоритм ролі, вистави тощо зумовлюють й акторську вимову. На сцені природно співіснують різні функціональні стилі усної мови: діловий, художній і розмовний. Умови функціонування мови в театрі настільки підпорядковані вимогам сценічної практики, що варто говорити про своєрідний, окремий сценічний стиль мовлення», – визначає А. Гладишева [2, 2].

На думку Ю. Васильєва, здатність виражати стилістику вистави й особливий почерк режисера вимагає від актора особливої голосомовної готовності та пластичності, що передбачає доцільність проведення відповідного тренінгу не тільки під час конкретного етапу навчання, а й кожного етапу підготовки актора до виходу

на сценічний майданчик. Такий тренінг пов'язаний зі сценічним існуванням у конкретній виставі або з утіленням конкретного художнього тексту [5, 214].

Варто зауважити, що створення вистави в сучасному театрі диктує нові підходи в галузі сценічного мовлення, потребує перегляду класичних принципів. Нові тенденції, пов'язані з поверненням на пріоритетні позиції слова, породжують пошук технік і прийомів виразності, пов'язаних з голосомовними можливостями актора. Система навчання майстерності сценічної мови вимагає, на думку Ш. Сороки й Т. Голуб [5, 219] (із чим цілком погоджуємося) удосконалених і новаторських методик.

Отже, «зміни подій, прагнень, рішень героїв мають розкриватися через внутрішню філігранну трансформацію мовлення актора-оповідача. Основа цього образу – чітко визначені завдання акторської та виконавської концепції», – вказує професор А. Гладишева [1, 13].

У статті проаналізовано та проілюстровано засоби вдосконалення роботи над сценічним мовленням як сукупністю вмінь та навичок, а саме: диханням, голосом, дикцією, орфоєпією, логікою мови – під час постановки п'єси Саймона Стівенса (Simon Stephens) за однойменним романом Марка Хеддона (Mark Haddon) «Загадкове нічне вбивство собаки» (The Curious Incident of the Dog in the Night-Time) на сцені Національного академічного драматичного театру імені Лесі Українки (керівник проекту М. Резнікович; режисер К. Кашліков).

Загальновідомо, що основою усного мовлення є дихання. Від правильного дихання залежить чистота, правильність, краса голосу та його зміна. Перед тим як розпочати говорити, треба зробити вдих, під час вдихання легені наповнюються повітрям, грудна клітина розширюється, ребра підіймаються, а діафрагма опускається. Голосом виконавці передають характер героїв. Дихання, фонація, резонанс та артикуляція є основою вокальної постановки й техніки. Висота, темп, пауза, тон, якість артикуляції, фізична, вокальна, розумова та емоційна робота – аспекти, що потребують підготовки. Актори використовують свій голос, щоб проєктувати зовнішні емоції, поєднують його з рухами тіла, щоб інтерпретувати текст і представляти історію. Через це голос не можна розглядати як ізольовану складову: голос потребує координат всього тіла.

Низькі тони та помірна гучність допомагають привернути увагу до певного

моменту. Висота звуку демонструє ступінь емоційного напруження. Наприклад, коли людина збуджена або нервує, висота може підвищитися. Якщо людина намагається контролювати емоції або висловлює щось серйозне чи конфіденційне, вона може використовувати низький голос.

Акторська майстерність – це фізична, вокальна, розумова та емоційна робота, яка вимагає підготовки, щоб бути на висоті. Тіло й розум актора повинні бути розігріті, щоб показати глядачам найкраще [6].

Деякі аспекти було розглянуто під час роботи над п'єсою «Загадкове нічне вбивство собаки». Художній керівник Національного академічного драматичного театру імені Лесі Українки М. Резнікович висловив думку, що взяти у свій репертуар такий матеріал – велика відповідальність, а головне, можливість в іншій мірі умовності знайти той еквівалент, що міг би зацікавити українського глядача [8]. Режисер К. Кашліков прочитав роман за кілька років до постановки й одразу вирішив, що працюватиме з ним. Саму постановку він подивився в Королівському національному театрі Лондона. К. Кашліков думав про те, що «українці можуть і мусять зробити не гірше суто по-людськи та навіть професійно: вистава, та, що в Лондоні, – блискуча, тонка, відчайдушно зроблена, проте вона не про нас. Там існує за замовчуванням деяка домовленість: ми наче розповідаємо вам історію, проте до вас у душу не ліземо, і глядач це розуміє. Наша вистава не те, що інша, вона зовсім інша», – підкреслив постановник [8]. Режисера та всю команду привабила моральна проблема, що існує в суспільстві, духовні зв'язки людей [11]. «Ця історія, вона прекрасна, вона проста. ... Більшість глядачів побачить щось зі свого життя» [8].

Через те, що досліджувана постановка вперше була представлена на світовій сцені саме оригінальною англійською мовою, це викликало цікавість, як саме англомовні актори опікуються сценічною мовою в процесі підготовки.

Отже, голосні або неголосні моделі тренування потребують певного звикання, й існує достатньо варіантів вправ для розігрівання цих звуків, раундів – по 3–5 кожного. Артисти можуть починати повільно й нарощувати темп.

Наприклад, незвучені візерунки англійською мовою: *Pa Ta Ka Pa Ta Ka Pa Ta Ka Pah Pa Ta Ka Pa Ta Ka Pa Ta Ka Paw Pa Ta Ka Pa Ta Ka Pa Ta Ka Poo Pa Ta Ka Pa Ta Ka Pa Ta Ka Pee Pa Ta Ka Pa Ta Ka Pa Ta Ka Pay.*

Озвучені: *Ba Da Ga Ba Da Ga Ba Da Ga Bah Ba Da Ga Ba Da Ga Baw Ba Da Ga Ba Da Ga Ba Da Ga Boo Ba Da Ga Ba Da Ga Ba Da Ga Bee Ba Da Ga Ba Da Ga Ba Da Ga Bay* [8].

Вважаємо, що застосування вправ саме мовою оригіналу може артистам допомогти зрозуміти задум автора, а режисеру – наблизити атмосферу оригіналу й адаптувати його до українського глядача. Виявилось, що є офіційний сценарій, отже, й офіційний переклад. Як вказано вище, сценічна мова передбачає також орфоєпію, логіку мови під час постановки п'єси, отже, вирішено було порівняти оригінальний і перекладений текст. Тому була зроблена спроба проаналізувати деякі аспекти перекладу п'єси з англійської з метою подальшого кращого вибору тренувань сценічної мови під час підготовки постановки.

Підмічено, що не всі вирази англійською мовою можуть бути перекладені дослівно, і це пов'язано з граматичною будовою або з відмінностями культури неспоріднених мов. Отже, українському глядачеві вираз *monkey business*, дослівно *мавпячий бізнес*, нічого не додасть до розуміння англійських реалій. Насправді колоніальна колишья держава, що включала Індію, була знайома з екзотичними тваринами, рослинами, явищами, що перейшло в загальну англійську культуру, створило багато виразів зі словом *мавпа*, не типових для українців. Для українського глядача описово було передано зміст цього виразу *це щось викинеш*. Отже, було запроваджено перекладацьку стратегію доместикації, одомашнення, цілком припустиму в цьому випадку.

У перекладі образливе слово *you little shit* дослівно *маленьке лайно* перекладено описово як *засранець*, що не зовсім відповідає змісту. Поліціант зважував на неповнолітність хлопця *little малий*, а слово *shit* перекладено грубіше, і, можна сказати, старомодно, так само, як у наступному прикладі перекладено *bloody dog* як *гробаний собака*. *Засранець* та *гробаний* часто траплялися за радянських часів російською в перекладах з англійської, як деякий відтінок форенізації, очуження тексту, наче щоб було схоже на щось іноземне. В наш час це може здаватися штампом. Тим більше, що той самий собака *a bloody dog* перекладено *клятого собаки*, що більш доцільно для сучасного лексикону. Далі наводимо приклади з тексту [12].

I strongly advise you to get into the back of the police car because if you try any of that monkey business again you little shit I am going to seriously lose my rag. Is that understood?;

Я затримую тебе за напад на поліціанта і раджу тобі сісти в машину, бо якщо ти, засранець, щось іще викинеш, я за себе не відповідаю. Це зрозуміло? [13];

It's a bloody dog Christopher, a bloody dog [12];
Це всього лише собака, Крістофере! Гробаний чужий собака! («Загадкове нічне вбивство собаки». Переклад).

You are not to go asking Mrs Shears who killed that bloody dog. You are not to go asking anyone who killed that bloody dog. You are not to go trespassing on other people's gardens. You are to stop this ridiculous bloody detective game right now [12];

Ти більше не будеш питати місис Ширз, хто вбив її клятого собаку. Ти не будеш нікого питати, хто вбив цього клятого собаку. І ти припини цю ідіотську гру в детектива зараз же! («Загадкове нічне вбивство собаки». Переклад).

До речі, повтори, що створювали ритм і напругу розмови батька та сина, відтворені не були. Так, переклади, особливо для сцени, не можуть бути довгими за оригінал; скорочення відбуваються, наприклад, шляхом опущення деяких слів і речень.

Описовим перекладом відтворено три коротких слова *even fetch a stick*. Навіть *принести палку* (метафора для характеристики нерозумного) описано виразом з антонімічним перетворенням.

А щодо команди «апорт» – він точнісінько не виконає [13];

Зворушливий вигляд має переклад I'll maile her a get-well card [12];

Я намалюю для неї листівку, ти віднесеш завтра? [13];

Проте варто знати, що в Англії, зокрема, існують спеціальні поштові листівки для передачі пацієнтам у лікарню з побажанням одужання, і малювати таку картку не потрібно.

Наведені приклади складності перекладу для створення характеристик героїв, манери їх мовлення свідчать про те, що перед артистами постає багатовекторна робота з відтворення задуму на сцені. Отже, сценічне мовлення вимагає повсякденної аналітичної роботи та тренувань.

Як зазначено, варто ознайомлювати наших виконавців зі зразками роботи над голосом англійською мовою, це допоможе зрозуміти специфіку підготовки вистави англійськими артистами. Наведемо декілька прикладів для тренувань англійською мовою для вимови голосних і приголосних.

A big black bug bit a big black bear and the big black bear bled blue black blood. Peter Piper picked a peck of pickled peppers; a peck of pickled

peppers Peter Piper picked. Lesser leather never weathered lesser wetter weather. My Mummy makes me munch my M&M's on a Monday morning. Betty Botter bought some butter. But she said the butter's bitter If I put it in my batter, it will make my batter bitter. But a bit of better butter will make my batter better So 'twas better Betty Botter bought a bit of better butter. How much wood would a woodchuck chuck if a woodchuck could chuck wood?

Вправи зі сценічної мови обов'язково потрібно виконувати під час підготовки. Адже кожен персонаж представляє своєю сценічною мовою характер героя протягом понад двох годин на сцені. Так, мова Крістофера Буна, мова талановитого підлітка-аутиста, відрізняється від мовлення звичайних героїв: батька, матері, поліціанта, сусідів, перехожих. Увесь вечір на сцені знаходиться вихователька-психолог Буна. Молода жінка читає не текст автора або ведучого, а книгу саме підлітка, яку він вирішив написати як детектив про випадок із собакою. Це книга-в-п'єсі, спеціальне завдання для актриси.

Герої весь час рухаються сценою, падають, підіймаються, обнімаються, слухають музику та майже весь час говорять. Без тренувань сценічної мови це практично неможливо.

Щоб виконати складний текст, дуже важливо підготуватися, аби аудиторія могла його зрозуміти. Вище були представлені деякі з ефективних вправ на артикуляцію, які допоможуть розігріти тіло, голос і покращити дикцію. Добре мати в арсеналі кілька вправ і комбінувати їх.

Рекомендуємо починати з активного струшування: розслабити щоки й губи, дати обличчю розслабитися та енергійно потрясти головою.

Варто залучати свої руки. Помасажувати м'язи щік, губи. Утримування та розгинання язика також може бути чудовим способом його розігріти. Під язиком є ще одне напружене місце.

Жувати уявну гумку. Наче покласти шматочок у рот і жувати так швидко, як можна, обертаючи шматочок так, щоб жувати вгору і вниз, за годинниковою стрілкою і проти годинникової стрілки. Зрештою, додавати все більше й більше «жуйки», поки в роті не буде відчуття, ніби він пережовує цемент, що сохне.

Наступна вправа: кінчиком язика намалювати кола в кожній щоці. Постаратися зробити кола максимально досконалими. Після 10 в одному напрямку намалювати ще 10 кіл у

протилежному напрямку, те саме для іншої щоки. Можна змінювати кількість кіл на кожній щоці, однак намагатися дотримуватися кількості на кожній стороні. Додатковим елементом до цієї вправи є спроба написати своє ім'я на внутрішній стороні кожної щоки.

Відкрити рот якомога ширше: відчутти гарне розтягування навколо губ, щелепи, навіть на шії. Далі стиснути рот якомога дрібніше і щільніше. Чергувати ці два стани. (Ця вправа іноді відома як «Лев'яча паща»). Будь-яка комбінація перерахованих вище вправ буде корисною.

Ремесло навчання голосу залежить від детального розуміння того, як голос працює анатомічно. Голос виникає в тілі. Але його спричинюють імпульси в мозку. Мистецтво тренування голосу передбачає не лише фізичну природу голосу, а й психічну. Голос кожної людини формують емоції, що виникають у неї спочатку як у немовляти, а потім – більш зрілої особистості. Емоції, дихання і голос – це матеріал для мистецтва вокального спілкування.

Кожен володіє голосом, який здатен виражати через природний діапазон від двох до чотирьох октав будь-яку гаму емоцій, почуттів. Голос – це вміння, над яким треба працювати. Відокремлювати тренування голосу й тіла від акторського процесу зонайменше неефективно, а в гіршому випадку – руйнівно. Актор повинен мати голос, який може передавати тонкощі внутрішньої психологічної драматичної правди. Голос повинен бути як тісно пов'язаний з емоційною правдивістю, так і мати екстравертну силу. Тренування для актора означає звільнити голос, мовлення від гальмівних звичок.

Варто зазначити, що голосом можна передавати інформацію без слів. Він передає тональність, відтінок, інтенсивність, емоційність словесного спілкування. Мовлення надає конкретну інформацію, яка пояснює потребу в спілкуванні. Тож тренування голосу та мовлення поглиблюють інтерфейс надзвичайно складної діяльності. Множина мимовільних дій викликає вдих через безліч узгоджених м'язів діафрагми, гомілки та міжребер'я, одночасно активуючи набір крихітних м'язів гортані, які стягують голосові складки разом. Дихання зустрічає опір голосових складок, а вібраційна реакція відбивається в кісткових порожнинах і на резонуючих поверхнях тіла. Мовленнєва підготовка включає складові частини слів – голосні та приголосні, самі слова, граматику, синтаксис, текст і думку. Тренування голосу та

мовлення також повинні розвивати умовний підхід до тексту, який зливається з діями п'єси. Зазначимо, що фразовий наголос в англійській мові падає на значущі частини мови (іменники, дієслова, ін.). Саме логічний наголос виділяє групу слів у реченні. Уявіть собі нотний стан, де в одному такті одна нота під логічним наголосом, а в наступних – чотири, далі – вісім, шістнадцять в кожному такті другорядних. І тон не опускається, ритм не сповільнюється. Для тренування можна промовляти фразу з одночасним плесканням у долоні або стуканням рукою чи ногою. Кожна група слів відокремлюється паузою. Виходить «рубана вимова». Задаючи плесканням ритм, ви наче відрізаєте кожне слово. Ця вправа відмінна для тренування техніки.

Наукова новизна. У статті проаналізовано особливості процесу сценічного мовлення під час роботи над постановкою п'єси в перекладі з англійського оригіналу. Зазначено відмінності деяких завдань постановки для українського глядача. Запропоновано в процесі роботи над сценічним мовленням враховувати спеціальні англійські вправи. Описано авторські вправи для сценічного мовлення.

Рекомендуємо під час роботи над перекладеними англійськими оригіналами співпрацювати з фахівцями в галузі фонових знань з метою виявлення особливостей роботи саме для вітчизняного глядача. Це тривалий і постійний процес, що відповідає потребам фаху і має перспективи для розвитку. Сучасний аспект у методиці викладання англійської мови студентам-театралам, запропонований у статті, може бути використаний як складова у нових методиках викладання англійської мови для спеціальних цілей.

Висновки. Насамперед маємо усвідомлювати, що опис реальної життєвої ситуації (на сцені зокрема) однією мовою відрізняється від опису такої самої ситуації іншою. І це зумовлено неспорідненістю мов. Наголос, ритм та інтонації (такі важливі в сценічному мовленні) в англійській мові відрізняються від української мови – мелодійної, рівної. Рекомендуємо ретельно працювати над голосом і тоном під час тренувань і репетицій.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо в розширенні та оновленні матеріально-технічної бази для використання нових технологій у навчанні та роботі, збільшенні списку творів та екранізацій з молодіжною тематикою, у постійному вдосконаленні методики сценічної мови.

Література

1. Гладішева А. Сценічна мова. Монологи. Композиції. Моноп'єси : навч. посібник-хрестоматія. Біла Церква : Білоцерківська книжкова ф-ка, 2013. 367 с.
2. Гладішева А. Слово в театрі. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine22-20.pdf> (дата звернення: грудень 2021).
3. Кобзар Т. В. Сценічна мова. Техніка мовлення. Черкаси : вид-во Ю. Чабаненко, 2013. 404 с.
4. Курбас Л. Філософія театру / упоряд. М. Лабінський. Київ : вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. 917 с.
5. Сорока І., Голуб К. Специфіка техніки сценічного мовлення в акторському мистецтві початку ХХІ століття. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Сценічне мистецтво*. 2020. № 3(2). С. 210–220.
6. An Actor's Warm-Up. Voice. Things to Do. National Theatre at Home. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=CFXqy14C1J4> (дата звернення: грудень 2021).
7. Articulation Exercises for Actors. How to Improve Articulation & Diction. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8sQoYa8TptI> (дата звернення: листопад 2021).
8. Benedict Cumberbatch Performs "I'm a Little Teapot". URL: <https://www.youtube.com/watch?v=1kEoS9WwpmA> (дата звернення: грудень 2021).
9. Laura Barnett. How to act: stage stars share their acting tips. URL: <https://www.theguardian.com/stage/2012/nov/28/how-to-act-acting-tips> (дата звернення: листопад 2021).
10. What is the term used when an actor speaks a line to the audience, that the characters on stage are unaware of? URL: <https://www.quora.com/What-is-the-term-used-when-an-actor-speaks-a-line-to-the-audience-that-the-characters-on-stage-are-unaware-of> (дата звернення: грудень 2021).
11. Національний академічний драматичний театр імені Лесі Українки URL: https://www.rusdram.com.ua/ukr/plays/the_curious_incident_of_the_dog_in_the_night-time (дата звернення: листопад 2021).
12. Haddon M. The Curious Incident of the Dog in the Night-Time, adapted by Simon Stephens. URL: <http://www.farmersalleytheatre.com/sites/default/files/audition-cuts/CIDN%20Full%20Script.pdf> (дата звернення: листопад 2021).

References

1. Ghladysheva, A. (2013) Scenichna mova. Monology. Kompozyciji. Monop'jesy. Bila Cerkva: Bilocerktivska knyzhkova f-ka [in Ukrainian].
2. Ghladysheva, A. (2009). Slovo v teatri. Retrieved from: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine22-20.pdf> [in Ukrainian].
3. Kobzar, T. V. (2013). Scenichna mova. Tekhnika movlennja. Cherkasy: vyd-vo Ju. Chabanenko [in Ukrainian]

4. Kurbas, L. (2001). *Filosofija teatru*. Kyjiv: Osnovy [in Ukrainian].
5. Soroka, I., Gholub, K. (2020) Specifics of stage speech technique in the acting art of the beginning of XXI century. *Visnyk Kyjivsjkogho nacionaljnogho universytetu kuljтуры i mystectv. Scenichne mystectvo*, 3 (2), 210–220 [in Ukrainian].
6. An Actor's Warm-Up. Voice. (2017) Things to Do. National Theatre at Home. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=CFXqyl4C1J4> [in English].
7. Articulation Exercises for Actors. (2020). How to Improve Articulation & Diction. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=8sQoYa8TptI> [in English].
8. Cumberbatch, B. (2018). Performs "I'm a Little Teapot", Omaze. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=1kEoS9WwpmA> [in English].
9. Barnett, L. (2012). How to act: stage stars share their acting tips. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/stage/2012/nov/28/how-to-act-acting-tips> [in English].

the-guardian.com/stage/2012/nov/28/how-to-act-acting-tips [in English].

10. What is the term used when an actor speaks a line to the audience, that the characters on stage are unaware of? N.d. Retrieved from: <https://www.quora.com/What-is-the-term-used-when-an-actor-speaks-a-line-to-the-audience-that-the-characters-on-stage-are-unaware-of> [in English].

11. Nacionaljnyj akademichnyj dramatychnyj teatr imeni Lesi Ukrajinjky. (2018) Retrieved from: https://www.rusdram.com.ua/ukr/plays/the_curious_incident_of_the_dog_in_the_night-time [in Ukrainian].

12. Haddon, M. *The Curious Incident of the Dog in the Night-Time*, adapted by Simon Stephens. Retrieved from: <http://www.farmersalleytheatre.com/sites/default/files/audition-cuts/CIDN%20Full%20Script.pdf> [in English].

*Стаття надійшла до редакції 04.10.2022
Отримано після доопрацювання 07.11.2022
Прийнято до друку 15.11.2022*